jaargang 34 - nummer 2 - september 2020

Struinen

van polder tot strang

De Duinhuisjes Openluchtmuseum

Historische Vereniging Westelijk Voorne

KITESURFEN
DUURZAAM
DINER
OPEN HAARD
BRUILOFT
HOUTGRILL LUNCH

In de zomer 7 dagen per week geopend

AAN ZEE
OOSTVOORNE

Restaurant Aan Zee Oostvoorne
Strandweg 1 | 3233 CW Oostvoorne
0181 820990
www.aanzeeoostvoorne.nl
info@aanzeeoostvoorne.nl

Tapas in 't Wapen van Marion

Stel uw eigen Tapasplank samen!

Vanaf € 22,50 voor 8 gerechtjes

't Wapen van Marion
HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT

Zeeweg 60 | 3233 CV Oostvoorne

T 0181-489399
I info@wapenvanmarion.nl
W www.wapenvanmarion.nl

Beste lezer,

Voor u ligt het tweede nummer van 2020. Normaal gesproken krijgt u in het zomernummer een verslag van de opening van het nieuwe museumseizoen. Vaak krijgt u ook alvast een indruk van de eerste maanden van het seizoen. Maar dit jaar is een bijzonder jaar. De wereld is verrast door een bijzonder virus dat een heuse pandemie heeft veroorzaakt. Ook ons land is door dit COVID-19 getroffen waardoor het leven grotendeels stil kwam te liggen. De gevolgen waren ook bij onze vereniging merkbaar. Het museum de Duinhuisjes kon voor het eerst in zijn bestaan de deuren niet openen. Waarschijnlijk heeft u net als de meeste leden, vrijwilligers en redactieleden de afgelopen maanden verplicht thuis gezeten. Helaas kan ons museum dit jaar niet meer open.
Gelukkig hebben we genoeg andere kopij ontvangen om dit nummer te vullen. Door ruimtegebrek was het niet mogelijk om het artikel van de heer Vastenhoud over dialecten in het vorige nummer te plaatsen. Dit keer is het er wel bij. Ben Langendoen heeft een artikel geschreven over soldaten uit onze omgeving die in het leger van Napoleon hebben gediend. Korrie Korevaart heeft ons verrast met een aantal artikelen over graven van een aantal onderwijzers. Zo is er een vervolg op de redding van de laatste graftrommel in Oostvoorne. Het eerste artikel over deze graftrommel staat in het maart nummer van 2018. We hebben een eerbetoon aan juffrouw Bijlaard die ligt begraven op Maria Rust in Rockanje.
In ons vorige nummer hebben we een artikel geplaatst over 800 jaar Rockanje. Ook deze activiteiten ontkomen niet aan de gevolgen van het virus. Toch hebben we nog een vervolg voor u. Dit keer over de historische vlaggen.
Dit jaar is het 75 jaar geleden dat ons land werd bevrijd. We hebben een aantal korte verhalen ontvangen over de gebeurtenissen aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Hoewel u dus niet naar de Duinhuisjes kunt komen, hebben we genoeg lectuur voor u gevonden zodat u zich niet hoeft te vervelen. Veel leesplezier.

Frits van Driel

Van de redactie 3

Nieuws van het bestuur 5

Westvoornenaars in het leger van Napoleon 7

Twee verhalen van Annie van Maanen 18

Toeval bestaat 20

Het verhaal van Leendert Dirk van der Klaauw 22

Eerbetoon aan juffrouw Bijlaard 25

Historische vlaggen in Rockanje 29

Het Voornse dialect 33

De redding van de laatste graftrommel van Oostvoorne 41

Colofon 44

Foto voorpagina
De foto op de voorpagina is van fotograaf Bravenboer. Hij heeft de foto gemaakt op bevrijdingsdag 1945 bij ‘t Groentje in Rockanje.
De Nederlandse vlag is door de redactie ingekleurd.

Henk van der Houwen

In deze Struinen wordt nu het Nieuws van het bestuur'door mij, Henk van der Houwen, verzorgd daar onze voorzitter Hans van Lith onverwachts was opgenomen in het ziekenhuis. Er zijn enkele stents geplaatst en gelukkig gaat het nu goed, maar qua conditie is hij nog niet de oude. Daarom dat zijn taken voorlopig door mij worden waargenomen. Afgelopen juni zijn we als bestuur bijeengekomen en was Hans weer aanwezig. De bedoeling is om medio het najaar weer volledig mee te draaien.

Dit jaar zijn we optimistisch begonnen, iedereen was bezig met ideeën, voorbereidingen voor het nieuwe seizoen, de schoonmaakploeg stak de handen uit de mouwen om de huisjes weer na de winter schoon te maken. Het thema voor dit seizoen was klaar en de huisjes nagenoeg ingericht. Tot half maart toen de overheid en het RIVM met een onheilspellend bericht kwam over de pandemie. We hadden allemaal wel de berichten gehoord over China en de meesten dachten het zal hier zo'n vaart niet lopen. Maar na carnaval werd het anders. Besloten werd om de geplande opening niet door te laten, we dachten misschien een maand later of juni. De museumvereniging stelde concept protocollen op en voor kleine musea en met oudere vrijwilligers werd het moeilijk om daaraan te voldoen. 2020 is dus een verloren seizoen om bezoekers te ontvangen.
Toch is door vrijwilligers, met inachtneming van de regels, onderhoud gepleegd. De dahlia's zijn gepland, heiningen gesnoeid etc. etc.

Afgelopen jaar zijn de tenten soms vrij lang blijven staan, er zijn meerdere oorzaken maar onder andere groepsbezoeken. Dit geeft een uitstraling die eigenlijk niet past binnen ons museum. In de voorgaande Struinen heeft onze voorzitter al gemeld als oplossing hiervoor een overkapping te realiseren tussen het Dunhûs en Duinstraat 18. Er zijn al inlichtingen ingewonnen en dit najaar zal het idee verder uitgewerkt worden opdat het geheel constructief verantwoord geplaatst kan worden.

De firma Rentokil heeft een inspectie uitgevoerd in de schuur en in Duinstraat 18. Deze inspectie in de schuur was nodig omdat er zaagsel/stof van houtwormen op enkele plekken zichtbaar was. Deze twee locaties zullen behandeld worden. Ook was het advies om elektronische insectenvangers te plaatsen in de huisjes en in het depot. Houtworm is een naam voor verschillende in hout levende insectenlarven. Met de elektronische insectenvanger beperken we het risico aantasting hout.

In de voorgaande Struinen werden de plannen voor dit seizoen gemeld, 75 jaar bevrijding en ook zou ons museum betrokken worden bij de viering 800 jaar Rockanje. Dit is allemaal niet doorgegaan en dit zal dus komend jaar alsnog gedaan worden.

2020 zal in ons geheugen opgeslagen worden als een jaar zonder opening van ons museum. De viering van 30 jaar museum zal waarschijnlijk volgend jaar een 31 jaar viering worden. Onze vrijwilligers die altijd enthousiast klaar staan als het museum open is en met elkaar de bezoekers verwelkomen en over ons museum vertellen, zullen dit jaar dit allemaal missen. Maar ook het gezellig met elkaar zijn als ploeg, lokale nieuwtjes uitwisselen en dergelijke.

De voorbereidingen voor de winterperiode met de nodige onderhoudsklussen zal nu eerder ter hand genomen worden en we hopen volgend jaar seizoen 2020 goed te kunnen overdoen. Daar we een financieel gezonde vereniging zijn - we missen nu in 2020 onder andeere de entreegelden - heeft seizoen 2020 geen desastreuze impact op onze financiën.

Westvoornaers in het leger van Napoleon

Ben Langendoen

In 1888 werd er net als nu stilgestaan bij 75 jaar bevrijding; toen betrof het de Fransen. In Den Briel werd toen het verjagen van het Franse garnizoen nagespeeld. Er werd die dag al vroeg een vat vrijheidsbitter aangeslagen en voor de dames was er boerenjongens en oranjebitter! In Oostvoorne werd een lezing gehouden door hoofdonderwijzer W.B. Hofman met 'eene terugblik op de Fransche dwingelandij'.
De 100-jarige herdenking in 1913 pakte men groots aan. In Rockanje werd er zelfs een allegorische optocht gehouden waarbij ook de landing van de prins op het strand werd nagespeeld. Opvallend was dat er in geen enkele krant uit die tijd werd stilgestaan bij de slachtoffers en dat waren er velen.

In 1795 nam Stadhouder Willem V de wijk naar Engeland (een ruim jaar eerder was hij notabene in Rockanje geweest) en maakte zo plaats voor een min of meer revolutionair/patriottisch bewind. De Bataafse Republiek die eigenlijk in het zadel werd geholpen door het Franse leger dat in december 1794 onze bevroren rivieren was over gestoken. Vanaf dat moment hadden de Fransen, lees Napoleon, hier al een flinke vinger in de pap! Deze omwenteling verliep vreedzaam en zonder geweld.
Aan deze Bataafse Republiek kwam in 1806 een einde toen Napoleon zijn jongere broer Lodewijk Napoleon tot koning van Holland benoemde. Deze koning ging meer zijn eigen gang en danste niet helemaal naar de pijpen van zijn 'grote' broer keizer Napoleon. Die zette zijn broer aan de kant en lijfde op 9 juli 1810 Holland in bij zijn keizerrijk. Het eerste gevolg was dat naar de wetten van zijn keizerrijk ook hier de dienstplicht (conscriptie) werd ingevoerd via het lotingssysteem. Ik zocht in talloze archieven naar sporen van onze Westvoornenaars in die tijd.
Alle stukken in de Franse taal, moeilijk leesbaar en nog met een ganzenveer geschreven in een taalgebruik van 200 jaar geleden. Rocounge, Borgonie, Rocange, haal daar maar eens Rockanje uit. Opvallend was wel dat men zich toch in zekere

zin vrijwillig meldde voor het leger van Napoleon. Dat loten ging als volgt, een voorbeeld.
Voor de jaarklasse 1809 moesten 18 jonge mannen in dienst treden. Alle jongens op Voorne-Putten, geboren in 1789 - het bleken er 119 te zijn - moesten op 21 september 1811 op het stadhuis te Brielle een lot trekken! Zij die het lot 1 tot met 18 trokken waren zogezegd de klos!
Hierbij een opsomming van jonge mannen die 'uittrokken', die ik heb kunnen achterhalen. Ik heb daarbij niet de illusie compleet te zijn!

Roeland Noordermeer - 11-4-1788 te Rockanje, zoon van Pieter en Klaasje Kare, conscrit lichting 1808, stamboeknr. 3219 fuselier bij het 124e Regiment Infanterie van Ligne(Linie), 1e compagnie van het 3e bataljon, aangekomen 17-4-1811. Vermoedelijk liep hij zoals velen naar het depot van dit Regiment in Abbeville (F). Stamboek geeft weinig info, was wel klein van stuk 1.62m.(1). Zijn onderdeel nam deel aan de slag bij Polotsk (Wit-Rusland) in augustus 1812 en verder Rusland in. Zover kwam hij niet want op 14 mei 1812 zou hij overlijden aan dysenterie in het militaire ziekenhuis te Stettin (nu Szczecin Polen) (2). Slechts 60 man van zijn 3.900 man tellende regiment zou terugkeren van die helse tocht naar Moskou. In het Regimentsstamboek staat achter Roelands naam vermeld 'Deserté le… 1813' en gelijke aantekening bij 6 collega conscrits van Voorne met opeenvolgende stamboeknummers.(3). Dat deserté hield in dat hij niet was teruggekeerd bij zijn onderdeel in Abbeville.

GRANDE ARMEE.

HOPITAUX MILITAIRES

Extrait Mortuaire.

Régiment
Bataillon ou Escadron
Compagnie
Numéro du Registre matricule.

Du Registre des décès du dit hôpital a été extrait ce qui suit:

Le sieur (grade) au fait présente résidence Régiment Bataillon ou Escadron, Compagnie, agé de ans, natif de

Willem Lugtenburg - 20-5-1788 te Rockanje, zoon van Arie en Jacomijntje Monster. Hij was van de lichting 1808, ingedeeld bij de 88e cohorte, stamboeknr. 69. Bij deze 88e cohorte waren ruim 1.050 Hollanders ingedeeld met opvallend veel van het eiland. Dit onderdeel is later opgegaan in het 146e Regiment Infanterie van Ligne. De cohorten waren uitsluitend bestemd voor de beveiliging van eigen departementen, volgens belofte Napoleon. Die belofte werd op 11-1-1813 gebroken na zijn debacle met Rusland en ingedeeld bij het reguliere leger, de Grande Armee. De stamboeken van dit 147e Regiment zijn bij de brand op een legerplaats te Wesel verloren gegaan. Overlijdensacte bewaard gebleven, hij overleed in het hospitaal te Fulda (D) op 12 juli 1813 als gevolg van koorts!

Leendert den Ouden - 20-2-1790 te Rockanje, zoon van Arie en Jannetje de Pijper. Ingedeeld bij de 88e cohorte en later over naar het 8e Regiment artillerie te voet. Onbekend waar hij precies is geweest maar in ieder geval met zijn regiment naar Duitsland, daar dit regiment ook betrokken is geweest bij de grote slag bij Leipzig in oktober 1813. Opgenomen in het ziekenhuis te Maagdenburg (D) op 17 maart 1814 en op de 21e van die maand op 24-jarige leeftijd overleden. Doodsoorzaak volgens het bewaard gebleven extrait mortuaire 'fievre nerveuse'. Hij overleefde dan wel die veldslag maar was kennelijk psychisch gesloopt.

Dirk van Solingen - 1-12-1790 te Rockanje. Zoon van Abraham en Pietertje Mosterdijk, arbeiders en wonende aan de Vleerdamsedijk huis nr. 79. Dirk begon ook bij de 88e cohorte, dat overging in het 146e Linie Regiment dat als bezettingsmacht in Duitsland werd gestationeerd. Hij overleed in het militair hospitaal te Düsseldorf op 15-6-1813 om 18.30 uur waarin hij op 14 mei 1813 was opgenomen.

Jan Steenbergen - 19-5-1789 te Rockanje (Naters) zoon van Commer en Jannetje Touw. Jan begon bij de 88e cohorte. Verder is er niets bekend over hem. Evenmin een overlijdensbericht, niet onmogelijk dat hij wel bij de slag van Leipzig was betrokken en daar zijn einde heeft gevonden.

Arie Vermeer - 17-4-1775 te Rockanje, zoon van Jacobus Vermeer en Pietertje van Eijk. Arie ging als vrijwilliger in dienst bij de Garde de côte, 131e compagnie kustkanonniers in het canton Brielle. Op 12 juni 1813 opgenomen in het Hôspital te Brielle en overleed twee dagen later op 14 juni op 38-jarige leeftijd. Doodsoorzaak fievre maligne (een kwaadaardige koorts?).

Johannes van den Blom - 23-3-1788 te Oostvoorne, zoon van Jochem en Jannetje Goudswaard. Conscrit van de lichting 1808. In dienst per 9-3-1811. Dans le garde soldé. Overleden in het ziekenhuis te Rotterdam op 14 juli 1813, oud 25 jaar. Een Franstalige acte van overlijden uit Rotterdam, daar werd hij ingeschreven als la garde soldée de cette ville', stadsbewaking!

Pieter van Marion - 6-10-1788, te Oostvoorne zoon van Arie en Jannetje Dekker. Overleden in het hospitaal te Rotterdam op 1-1-1813, eveneens als la garde soldée'.

Pieter Cornelis Clijburg - geboren te Rockanje 10-12-1785, zoon van Cornelis en Kaatje Moree. Pieter ging 6 jaar als volontair (vrijwilliger) in dienst! Hij werd ingedeeld bij het 125e regiment infanterie van Ligne. Stamboeknr.1626. Dat stamboek vermeldde: Arrivé bij zijn onderdeel te Amiens op 3-04-1810. Ook zijn signalement werd vermeld, te weten lang 1.62m, rond hoofd, ogen blauw, neus klein, kin groot, haar blond. Mort(†) L' hôpital Hellevoetsluis 5-8-1811. Dat

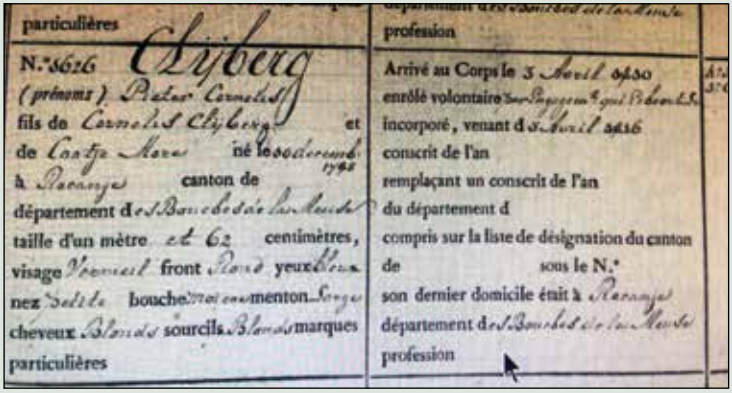
particulières
N.° 1626 Clijburg
(prénoms) Pieter Cornelis
fils de Cornelis Clijburg et
de Kaatje Moree né le 10 décembre 1785
à Rockanje canton de
département de l'Embouchure de la Meuse
taille d'un mètre et 62 centimètres,
visage Ovoïde front Rond yeux Bleu
nez Petite bouche Moyenne menton Rond
cheveux Blonds sourcils Blonds marques
particulières

profession
Arrivé au Corps le 3 Avril 1810
enrôlé volontaire sur Rapport qui l'en a fait
incorporé, venant de 3 Avril 1810
conscrit de l'an
remplaçant un conscrit de l'an
du département de
compris sur la liste de désignation du canton
de sous le N.°
son dernier domicile était à Rockanje
département de l'Embouchure de la Meuse
profession

was het toenmalige marinehospitaal aan de Koedijk in de Struiten.

Lucas Albertus Schipper - 17-7-1794, te Oostvoorne, zoon van Dirk en Roelofje Schouwenburg. Ging als vrijwilliger in Franse dienst en kwam, net 18 jaar op 30 september 1812 aan bij zijn onderdeel, het Regiment Pupillen de la garde Imperial te Versailles. In het stamboek staat vermeld dat hij bakker was van beroep, 1.56m groot, ovaal gezicht, blauwe ogen en bruin haar. Kennelijk was het karige soldatensoldij van 35 centimes per dag te verkiezen boven zijn bakkersbestaan. Het was een tijd dat Napoleon grote overwinningen behaalde wat zeker een bepaalde avontuurlijke aantrekkingskracht had, dus voor het grote Russisch offensief in dat najaar. Deserté le 20 mei 1814 is de laatste aantekening in het stamboek. Dus gedeserteerd, niet terug gemeld of vermist na de nederlaag bij bloedige veldslag van Leipzig in oktober 1813. In 1827 werd hij niet vermeld bij een boedelverdeling als kind van Dirk Schipper-Schouwenburg.

Das Völkerschlachtdenkmal bij Leipzig. Van 16 tot 19 okt.1813, 30.000 gesneuvelden aan Franse zijde, 53.000 † aan de zijde van de anti-Franse coalitie van Rusland, Pruissen, Oostenrijk en Zweden.

Henry Lievaart (Hendrik) - gedoopt Rockanje 29 -12-1793, zoon van Willem Marcus en Adriana Groen. Geloot te Brielle Conscrit no 68. Ingedeeld bij 27e Regiment Infanterie van Ligne, aangekomen bij dat korps Le 19 oktober 1813. Deserté le 13 ..bre 1813? Zou dus na twee maanden gedeserteerd zijn? Het Franse woord deserté kan niet eenvoudig worden omgezet in het Nederlandse deserteren! Meer weggebleven of vermist. Ten tijde van zijn aankomst woedde de veldslag bij Leipzig. Het Napoleonse leger werd daar verslagen hetgeen het einde van Napoleon in luidde. Van hem is niets meer vernomen.

Willem Nieuwland - 19-5-1788 (St. Annapolder) zoon van Hendrik en Centje van der Poel. Diende bij het 14e Regiment kurassiers, stamboeknr.693. Dit regiment met als garnizoensplaats Toulouse, werd betrokken bij de grote veldtocht tegen de Russen en op 24 juni 1812 trokken zij van uit Polen richting Sint-Petersburg. Later bij de overtocht van de Berezina moesten deze kurassiers de terugtocht verdedigen tegen de oprukkende vijanden. Zeer aannemelijk dat Willem ergens in die barre Russische vlakten het leven heeft gelaten. Een notariële betreffende de verkoop van gewassen te velde, d.d. 15-7-1813 komt de regel voor: de afwezige Willem Nieuwland, meerderjarige zoon die op 13-4-1811 als opgeroepen soldaat is vertrokken en ver van hier is verwijderd.

Dirk Dekker - geboren te Rockanje 8-1-1790, zoon van Cent en Neeltje de Bruin. Kanonnier bij het 9e Regiment der Artillerie te voet, gestationeerd in Douai (F). Op 27 november 1811 opgenomen in het hospitaal te Antwerpen en daar op 21-jarige leeftijd overleden, 6 februari 1812 overleden ten gevolge van tekenkoorts.

Cornelis Plooster - 1-11-1793 te Oostvoorne, zoon van Johannes en Neeltje Schipper. Loteling classe de l'annee 1813. Onbekend bij welk onderdeel hij was ingedeeld. Overleden in hôpital de Sant Lo (F). Per 8-5-1814 opgenomen en overleden op de 30e mei 1814, als gevolg van koorts. Vermelding 'Prissonier de querre Hollandais'. Een Hollandse krijgsgevangene?

Leendert Tuk - 28-1-1796 te Rockanje, zoon van Krijn, arbeider, en Johanna Wildeboer. Als vrijwilliger ingedeeld bij het Regiment Pupillen de la garde Imperiale te Versailles. In het stamboek van zijn corps onder nr. 8660 stond zijn signalement, klein van stuk met een lengte van 1.47m. Arrivé au corps le 8 juni 1813, Rentré dans sa Patria le 19 april 1814. Bij velen in dat stamboek stond deze vermelding. Zo zou hij in april 1814 weer huiswaarts gegaan zijn. Van hem echter geen spoor meer kunnen vinden. Mogelijk onderweg van honger en ontberingen omgekomen.

Wel keerden terug

Kornelis Rietdijk - 8-9-1788 te Rockanje, zoon van Cornelis en Susanna Koorevaart. Conscrit bij het 37e regiment Lichte Infanterie. Dit onderdeel nam deel aan de slag bij Leipzig in oktober 1813. Behouden teruggekeerd want hij overleed op 60-jarige leeftijd te Rockanje op 17-3-1849. Ongehuwd en wonende in huis nr. 44.

Evert Beijer - geboren Rockanje (Naters) 28-9-1788, zoon van Jacob en Kommertje Rietdijk, van beroep laboureur landarbeider. In dienst, incorporé le 20-8-1811 dans la marine. Gezond terug want hij trouwde op 18-6-1826 te Rockanje met Jaapje Noordermeer, vermeld als bouwknecht. Kennelijk vijf jaar gediend want bij zijn huwelijk heeft hij geen Certificaat Nat. Militie ingediend (6).

Abraham Rietdijk - 12-8-1790 te Rockanje, zoon van Willem en Pietertje Groen, stamboeknr. 2837, Conscrit lichting 1810, opgekomen 9-3-1813. Hij was 1.72m, had een ovaal gezicht, grote neus en blond haar en wenkbrauwen. Ingedeeld bij Régiment des cheveau à cheval la Garde Imperiale, de jagers te paard van de Keizerlijke Garde. Aan geen campagnes (veldtochten) deelgenomen in 1813. Gezond terug gekeerd! In februari 1815 trouwde hij, bouwknecht, met de Oostvoornse Willempje van Buuren. Later bouwknecht in Nieuw-Helvoet en woonachtig op het adres wijk C nr.19.

Arie van der Velde - 4-9-1790 te Rockanje, zoon van Pieter en Arendje Roskam, een arbeidersgezin en destijds wonende

aan de Vleerdamsedijk bij het dorp. Arie moest te Brielle loten op 3-2-1812. In bewaard gebleven dagboekaantekeningen vond ik: Den 3 februari hebben sij geloot die in het jaar 1790 gebore sijn. J.Trouw heeft getrokke nommer 68 en heeft het selve verwisseld tegen nommer 148 van Arie van der Velde voor *f* 100,- die vervolgens heeft moeten uittrekken. Arie werd ingedeeld bij de 88e cohorte, dat later opging in het 147e Regiment Infanterie van ligne. Hij diende in 1813 in Duitsland. In juli 1813 vermelde hij een lanssteek in zijn rechter arm te Breslau in Silezië (nu Wroclaw Polen). Gedeserteerd, gratie en gelegerd te Hamburg. Nadat het Franse leger opgehouden was te bestaan begin 1814 ging Arie over in Hollandse dienst, nam deel aan de strijd bij Waterloo en keerde in 1820 terug in Rockanje. In 1817 werd hem de Waterloo gratificatie toegekend van 61,60 Francs of *f* 29,10. Hij trouwde in 1822 met Jannetje Bravenboer en startte boeren/tuindersbedrijf aan de Boomweg nr.11. Generaties lang heeft hier de familie Van der Velde het beroep van tuinder uitgeoefend. Hij overleed op 67-jarige leeftijd in 1857 te Rockanje.

Dirk van Bergen - 1-12-1789, te Oostvoorne, zoon van Isaac en Maria Schippers, stamboeknr.1936 en ingedeeld bij het 9e Regiment Cheveaux de Légèrs (Lanciers te paard) in Hamburg. Dirk vertrok op 7 februari 1812 door de sousprefect van Brielle gekozen tot ruiter voor de aangeboden paarden van Voorne. Zijn regiment maakte deel uit van de Grande Armee op weg naar Moskou in 1812. Ook gemeld bij het over steken van de rivier de Berezina. Daarna was dit onderdeel nog actief bij de slag van Kulm (CH) in 1813 en Vauchamps (F) in februari 1814, waarbij de Grande Armee definitief werd verslagen. Veilig teruggekeerd! Trouwde op 23-10-1825 te Zuidland met Soetje in ‘t Veld. Wordt eerst vermeld als arbeider en van af 1835 als melk/bouwboer te Oostvoorne en wonende op de boerderij aan het Kerkplein naast de voormalige pastorie. Hij overleed te Oostvoorne op 23-5-1859.

Job Floor - 8-3-1788 te Oostvoorne (Rugge), gedoopt in de grote kerk van Brielle. Zoon van Cornelis en Lijdia Noordermeer. Conscrit stamboek nr. 1935, ingedeeld bij het

9e Regime Cheveaux de Légèrs. Dit onderdeel heeft deelgenomen aan de Russische veldtocht. Ook hij vertrok op 7 februari 1812 met zijn dorpsgenoot Dirk van Bergen als ruiter. Behouden teruggekeerd. Trouwde te Nieuwenhoorn op 9-3-1822 met Johanna Hoogenboom en gingen daar ook wonen. Hij overleed daar op 18-3-1835. In de huw. bijlagen een interessant document waarin onder meer vermeld werd: aan den personen met name Job Floor gediend hebbende als lancier bij het 9e Regiment lanciers komende van Frankrijk zijnde ontslagen en te mogen gaan naar den Briel en zulks ingevolge Besluit van Zijnen Koninklijke Hoogheid d.d.16 juni 1814.

Cornelis van der Hoek - 28-2-1773, te Oostvoorne, zoon van Leendert en Jannetje Mosterdijk. Vrijwilliger, Comp. de Cotes. Stamboeknr. 34131. Cornelis trouwde te Oostvoorne op 27-2-1812 met Pietertje van Marion. Blijkens de huw. akte was hij gestationeerd in Fortresse Hellevoetsluis bij de kustbewaking. Zonder kleerscheuren zijn dienst doorgekomen, stichtte een gezin met 6 kinderen en zou in 1857 te Oostvoorne overlijden. Actief betrokken bij de bevrijding van de Fransen blijkens notariële akte waarin vermeld: Kustkanonniers, waaronder Kornelis van der Hoek, in de 131e compagnie onder kapitein Stieltjes hier in garnizoen. Zij hebben op 1-12-1813 onder aanvoering van de heer Lux toenmalige magazijnmeester met kanonnier Gerrit Louwe den Briel helpen verlossen van het Franse garnizoen, waarbij toen zij naar Hellevoetsluis trokken de voormelde Louwe en de sergeant Van der Haak dodelijk werden getroffen. Zij waren toen met 3 kanonniers met een houwitzer van 24 pond onder aanvoering van de luitenant Koerman naar Hellevoetsluis getrokken (4).

Pieter Dekker - geboren Rockanje 25-7-1788, zoon van Isaak en Lena Jongejan (Molendijk nr. 64). In notariële akte: Pieter Dekker wonende te Rockanje en aldaar geboren op 29-7-1788, zoon van Isaak en Lena Jongejan heeft een oproep ontvangen van de militie en stelt voor *f* 1.500,- als remplaçant aan Adrianus Gerardus de Bruin, geboren Rotterdam, in dienst per 18 -8-1811 bij 125e Regiment infanterie van Linie.

Vermisten
Niet getraceerd na 1815! Geen vermelding Burgerlijke Stand of welk archief dan ook.

Pieter Hoogenboom - geboren 30-5-1893, David Schedler 4-2-1793, Cornelis Briggeman 28-4-1789, Hermanus den Agtergaar 14-9-1890, Izak Roest 3-10-1790, Willem Kwak 4-2-1790 en Cornelis Hoogenboom mei 1790.

Van het hele eiland Voorne-Putten vertrokken er ruim 400 jonge mannen, waarvan er zeker één derde niet terug zouden keren! Uit Hekelingen 4, Spijkenisse 11, Geervliet 5, N-Helvoet 6, Nieuwland/Vierpolders 15, Oudenhoorn 16, Zuidland 7, Heenvliet 7, Brielle 220, Nieuwenhoorn 15, Hellevoetsluis 50 en Zwartewaal 11 man. Van Westvoorne werden er in die jaren 90 mannen opgeroepen om te loten tussen 1811 en 1814. Saillant detail: Jean (Johannes) van Lith geboren te Brielle ging als chirurgijn in Franse dienst.

Chateau de Vincennes te Parijs.

Mochten er onder de lezers nog vragen reizen omtrent soldaten in Franse dienst, mogelijk gelieerd aan overleveringen in de familie, stel de vraag!

Noten

(1) Stamboeken Infanterie regimenten ingezien via website van archief l'armee de Terre, in het Chateau de Vincennes in Parijs.
(2) Landmacht: overlijdens akten NL mil. in Franse hospitalen.
(3) Cornelis Looij 18-2-1788 Oudenhoorn, Anthonie Mol 26-3-1888 Spijkenisse, Andries van Trigt 15-5-1888 Nieuwenhoorn, Cornelis van Vliet 1-1-1888 Zuidland en Benjamin Roest 1-1-1788 uit Abbenbroek. Geen van hen keerde terug.
(4) Notariële akte 24-10-1814 H.M. van Andel, Streekarchief Voorne-Putten.
(5) N.A. Invnr. 2.01.15 en nationaal archief, onderprefect Flakkee te Brielle invnr 3.02.10.01
(6) Bij hun huwelijk moesten de jonge mannen een certificaat overleggen dat zij voldaan hadden aan de verplichting van de Nationale militie. Bij wet van 21 december 1824, houdende finale vrijstelling van certificaat voor vrijwilligers na 'eene volbragte vijf jarige dienst.'

Twee verhalen van Annie van Maanen over de Tweede Wereldoorlog

Annie van Maanen

Tankval

Tijdens de Tweede Wereldoorlog lag er in de Polderweg een tankval, verkeer door die weg was verboden.
Maar op een zondag na een bezoek aan mijn grootouders die aan de Heindijk op het Gors woonden, vonden mijn ouders de weg via de Bollaarsdijk naar de Vleerweg en zo naar de Aelbrechtseweg te lang en besloten ze het er op te wagen om langs de tankval aan de Polderweg naar huis aan de Aelbrechtseweg te lopen.
Maar dat ging dus verkeerd. De Duitsers schoten op ons vanaf hun wachtpost en bunker aan het eind van de Heindijk en begin Bollaarsdijk.
We moesten dus terug en alsnog een flinke omweg maken. Bij het passeren van hun wachtpost verontschuldigden ze zich nog wel met de woorden: 'We waarschuwden jullie, we hadden over jullie heen geschoten.'.Maar de schrik zat er bij mijn ouders wel in.

Noot redactie
Een tankval is een betonnen bouwwerk langs of over de weg die met dynamiet kan worden opgeblazen om een invasie te vertragen.

Een voorbeeld van een tankval.

Een ingrijpende gebeurtenis

Op 5 april 1945 is er een ingrijpende gebeurtenis in mijn leven gebeurd.
Ik was toen een meisje van vijf jaar en woonde met mijn vader en moeder aan het begin van de Aelbrechtseweg.
Ook mijn opa en oma Wageveld die op het Gors woonden, woonden bij ons in omdat het Gors Sperrgebiet was.
In die tijd kwamen Engelse vliegtuigen van uit zee laag over vliegen met voedseldroppingen voor Rotterdam. Ons huis stond met de achterkant richting Oostvoorne, richting zee.

Het was ongeveer 13.00 uur de warme maaltijd was net achter de rug toen de familie in de achterdeur naar een vliegtuig stond te kijken dat laag over kwam vliegen richting Rotterdam.
Mijn moeder ging vast naar de keuken (goot) om de afwas te gaan doen.
Op dat moment werd er door de Duitsers op het laag vliegende vliegtuig geschoten met een luchtafweer granaat. Die granaat ontplofte bij ons op de bleek waarbij een scherf door het keukenraam naar binnen vloog, terug ketste, zo in het hoofd van mijn moeder drong en haar op slag doodde.
Voor dit gebeurde riep mijn moeder nog aan een buurman die op de weg liep: 'Ga naar binnen buurman, ze zijn zo aan het schieten.
De buurman raakte gewond aan zijn benen. Mijn grootmoeder(opoe) die mijn moeder vond heeft luid gillend de buurt gealarmeerd.
Afscheid nemen van mijn moeder kon en mocht ik niet. Ik herinner mijn alleen een gestalte dat onder een laken op bed lag.
Later is mij verteld dat haar hele hoofd verbonden was.

Toeval bestaat!

Joke Winkelhorst

Onlangs kwam Nely, mijn buurvrouw, die ook de smokkelrok te leen gaf, vragen hoe dat het ging met de tentoonstelling. Nou, heel goed. De tentoonstelling is af en het bezoek kan komen. Wanneer is nog een vraag.

Ik vroeg haar of ze nog een oorlogsverhaal had.
Wel, een verhaal niet, eerder een anekdote.
Vertel.

"Ik was een meisje van zes jaar, toen de oorlog voorbij was en mijn tante, een zus van moeder, bij ons vanuit Rotterdam op bezoek kwam. Wat bracht tante mee?
Twee bananen! Ja, twee bananen. Een voor mij en een voor mijn zusje.
We bekeken de banaan, legde die weer op tafel en gingen buiten spelen. Tante diep verontwaardigd en teleurgesteld.
Waarom neem je die banaan niet?
Weet je niet hoe lekker die is?
Inderdaad, dat wisten we niet. We hadden nog nooit een banaan gezien of gegeten. Voor ons was het een vreemd ding.
Toen tante weg was, hebben we de banaan alsnog opgegeten.
Hij was lekker."

Nu kan ze er om lachen, toen begreep ze de boosheid van tante niet.
Buurvrouw gaat weer weg en ik neem de oorlogsmap met aantekeningen voor me.
Ik doe de map open en wat staat er?
Bananen… Bananen
Een lied over bananen. Dit houd je toch niet voor mogelijk.
Het bestaat echt!

Ik heb het meteen gekopieerd en bij Nely gebracht.
Hiernaast staat het lied.

BANANEN . . BANANEN . .

Tekst en Muziek: JACK BESS

Al komen wij op dit moment
Van alles nog tekort,
Het is een feit dat mettertijd
De toestand beter wordt.
Per vliegtuig, auto en per schip
Voert men van alles aan,
Daar gaat nog heel veel tijd mee heen
Maar 'k geef U te verstaan:

REFREIN:

Als er maar eerst bananen zijn,
BANANEN . . . BANANEN . . .
Van die gele dingen, klein maar fijn
BANANEN . . . BANANEN . . .
Dan is er ook weer ham en spek
En thee met chocolaatjes,
Dan is de shag weer zonder bon
En zijn er weer piraatjes
Als er maar eerst bananen zijn,
BANNNEN . . . BANANEN . . .
Als er maar eerst . . . , als er maar eerst
Bananen zijn,
BANANEN . . BANANEN . . BANANEN zijn

Wanneer er weer bananen zijn
Dan kun je in je schoenen,
Van leer . . . en niet van bordpapier
Een echte veter doen.
Dan is het uit met zwarte melk
En zoetjes in Santé,
En brengt Pa, 's avonds van kantoor
Geen kachelhout meer mee.

REFREIN:

Wanneer er weer bananen zijn
Is 't voorgoed voorbij,
Dan wast men zich met een stuk zeep
En niet meer met wat klei.
Dan staat er bij den slager niet
„Ik eet van twee tot vjer"
En huilt Ma niet, wie heeft voor mij
Een stuk closetpapier?

REFREIN.

Het verhaal van Leendert Dirk van der Klaauw

Frits van Driel

De redactie ontving in het voorjaar een uitgebreid verhaal van Willy Spuijbroek - van der Klaauw over het leven van haar vader tijdens de Tweede Wereldoorlog. Behalve wat historische toevoegingen van de redactie is het haar verhaal.

Inleiding

In de Struinen van november 2019 las ik een oproep om iets over de bevrijding te schrijven. Ik liep al een tijdje rond met het volgende verhaal over wijlen mijn vader Leendert Dirk van der Klaauw. Hij is geboren op 12 februari 1908 aan de Burgemeester Letteweg in Oostvoorne en later verhuisd naar de Bosweg. Hij heeft als dwangarbeider in Duitsland gewerkt. Daarover later meer.

Werken op landgoed Strypemonde.

Door het bombardement op 14 mei 1940 op Rotterdam waren daar veel kinderen wees geworden. Het Rode Kruis vorderde het landgoed Strypemonde van de familie Van Hoey Smith om daar weeskinderen onder te brengen. Die kinderen moesten verzorgd worden. Leendert Dirk kreeg daar een baantje in de keuken. In diezelfde keuken kwam ook een Teuntje Adriana Man in 't Veld te werken. Zij is

DEUTSCHES REICH

Gebühren frei

VORLÄUFIGER
FREMDENPASS

Name des Paßinhabers

Dirk van den Klaan

Der Paßinhaber
besitzt nicht die deutsche Reichsangehörigkeit

Nr. 70

Dieser Paß enthält 16 Seiten

Nr. 67797 D/43

A 54a (8. 41)

geboren op 26 februari 1915 en woonde aan de Groeneweg. Beiden vonden elkaar wel aardig. Ze hadden plannen om in november 1942 te gaan trouwen. Toen kwam in de zomer het bericht dat Leendert Dirk naar Duitsland moest.

Dwangarbeider in Hagen

Leendert Dirk moest als smid-bankwerker werken bij Schmiedag A.G. Abteil Bereismann in Hagen (Westfalen). Dit was een fabriek waar bommen en granaten werden gemaakt. Zelf heeft hij na de oorlog nooit over zijn tijd in Duitsland willen vertellen. Wat Willy later te weten is gekomen komt door een brief die hij op 18 juli 1942 naar Sander Langendoen heeft gestuurd. Hierin is te lezen dat hij het wel zwaar heeft gehad. Het kamp waarin hij was ondergebracht

lag op een uur lopen van de fabriek. Gelukkig reed er ook nog een tram. Om vijf uur stonden de arbeiders op want om zes uur begon de arbeid tot 17.15 uur. Regelmatig was er nachtdienst. Per week kreeg een arbeider 2.800 gram brood. De rest van het eten was niet al te best. In de brief vraagt Leendert Dirk aan Sander om etensbonnen te regelen die Teuntje op kon sturen.

Bruiloft in Oostvoorne

Gelukkig mocht hij in november 1942 een paar dagen naar huis om te trouwen. In geleende kleding trouwde het paar op 18 november 1942. Helaas moest Leendert Dirk na een paar dagen weer terug.

Op een boerderij in Grathem

Half april 1945 was de oorlog in Hagen en omgeving voorbij. Op 15 april 1945 werden Leendert Dirk en een vriend bij Roermond over de grens gezet. Roermond en Venlo waren zo'n zes weken eerder op 1 maart 1945 bevrijd.
De beide mannen liepen door tot een boerderij bij Grathem. Daar ontmoetten ze boer M. Geelen met wie ze een praatje maakten. Dit was een weduwnaar met vier kinderen.
"Ga maar mee naar mijn huis", stelde hij voor. Hij riep naar dochter Lies (20): "Hier zijn twee mannen die honger hebben. Maak ook twee bedden klaar." Nederland was grotendeels bevrijd op een deel van Groningen en het westen na. Bovendien waren bruggen gebombardeerd zodat ze niet verder konden.
Twee maanden, tot 12 juni 1945, zijn de beide mannen op de boerderij gebleven. Lies Geelen leeft nog en is nu 95 jaar. Onlangs heeft Willy via haar zoon nog een foto gekregen.

Terug in Oostvoorne

Terug in Oostvoorne kregen Leendert Dirk en Teuntje boven de garage van Strypemonde een slaapkamer en een woonkamer. Een jaar later op 18 juni 1946 is Willy daar geboren. Toen de familie Van Hoey Smith terugkwam eind dat jaar konden ze daar niet blijven en zijn ze bij de grootouders aan de Groeneweg in huis gekomen.

Eerbetoon aan juffrouw Bijlaard op Maria Rust

Werkgroep Maria Rust

Het gaat goed op de oude begraafplaats aan de Zeeweg in Rockanje. De bloemen bloeien, de kamers van het insectenhotel zijn bezet en de graven worden netjes bijgehouden. De gemeente onderhoudt de begraafplaats, samen met de werkgroep Maria Rust (onderdeel van de Historische Vereniging Westelijk Voorne). Toch zijn er een paar grafmonumenten nog niet gerestaureerd, zoals dat van onderwijzeres Rachelle Henderiëtta Bijlaard-Reijerkerk (1840-1915).

In de jaren tachtig was haar grafmonument nog in redelijke staat. Het bestond uit een hardstenen staande steen met een marmeren tekstplaat erop geschroefd. In de loop der jaren werd het marmer dun en bros, totdat de plaat eraf viel en uiteindelijk in drie stukken brak. De letters waren al onleesbaar, maar nu is het grafmonument pas echt anoniem.

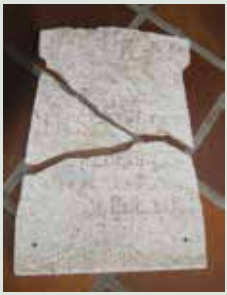

De grafsteen van juffrouw Bijlaard in 2004. Foto: Nelly de Man-Schipper. En in 2020.

Collega's van meester Goudswaard

Iedereen in het dorp kent meester Goudswaard (1853-1932). Hij kreeg in 1922 bij zijn vijftigjarig jubileum als onderwijzer een bank van de burgerij en later zelfs een standbeeld. Hij ligt begraven op Maria Rust in een fraai familiegraf, met zijn vrouw, die handwerklerares was.

De werkgroep ontdekte meer van de onderwijsgeschiedenis van het dorp. Op Maria Rust liggen nog vijf andere leerkrachten begraven. Van hun grafstenen is niets meer over, op de grafsteen van juffrouw Bijlaard na.

De enige bewaard gebleven foto van juffrouw Bijlaard (uit circa 1888-1891), v.l.n.r.: meester Enthoven, het onderwijzersecht-paar Goudswaard, juffrouw Bijlaard, meester Van der Linde en meester Kolpa.

Respect

Er valt meer over juffrouw Bijlaard te vertellen, maar vooral wil de werkgroep Maria Rust laten weten dat het een passend gebaar is om haar grafmonument te restaureren en haar haar naam terug te geven.

Toon Fokkema, lid van de werkgroep: Haar grafsteen vertelt ons over een van de eerste onderwijzeressen aan de lagere school in Rockanje. Uit respect voor het werk van haar en haar collega's willen we graag een nieuwe tekstplaat laten aanbrengen. Tja, kosten: 1.600 euro. Handwerk, hè. Gelukkig rekent steenhouwer Martin Timmerman een schappelijke prijs en zijn de eerste donaties binnen. We mikken op een onthulling van de nieuwe tekstplaat op 12 september."

Hoe ging het verder?

Frits van Driel

Het artikel hiernaast ontving de redactie op 25 mei. We zijn nu een paar maanden verder en de Open Monumentendag met als thema: 'leermo(nu)ment' heeft op 12 september 2020 plaatsgevonden. Hierbij is aandacht gegeven aan de leerkrachten en leerlingen die op Maria Rust begraven liggen. De werkgroep heeft ondanks corona niet stil gezeten zoals in bijgaande deel van het persbericht is te lezen.

Open Monumentendag Maria Rust: leerkrachten en leerlingen

Werkgroep Maria Rust

Leerlingen en onderwijzers

Rechts van het oorlogsmonument staat een informatiebord. Dat vertelt van de 1661 jongens en meisjes (tot en met tien jaar) die hier in de periode van 1829 tot 1959 begraven zijn, in totaal 40% van alle personen op Maria Rust. Deze kinderen kregen met name links voorin een graf, in het kindervak, maar ook verderop staan grafmonumenten voor kinderen. Velen zijn overleden voordat ze oud genoeg waren om naar school te gaan. Twee leerlingen zijn dit jaar in het nieuws geweest: Maria Juliana Stolk en Maaike van Rietschoten, die op 4 maart 1943 omkwamen bij het bombardement op de meisjesvakschool in Brielle.

Het werk van letterhakster Christina Kortland is in volle gang.

Ook drie onderwijzers en drie onderwijzeressen hebben hier hun laatste rustplaats gevonden. Van vier van hen is geen grafsteen over, maar wel van meester Goudswaard (1853-1932) en van mevrouw Rachella Henderietta Bijlaard-Reijerkerk (1840-1915). Juffrouw Bijlaard was handwerkjuffrouw, een van de eerste onderwijzeressen in het dorp. Zij kwam in 1881 op school, nadat in 1878 'Nuttige Handwerken' een officieel schoolvak was geworden.

Onthulling

De werkgroep Maria Rust wilde graag een replica van de kapotte tekstplaat voor haar nu anonieme grafsteen laten maken, want herstel van de oude plaat was onmogelijk. Niet goedkoop want letters hakken is vakwerk. Korrie Korevaart, lid van de werkgroep: "Martin Timmerman leverde de marmeren plaat en letterhakster Christine Kortland ging aan het werk. De stichting Het Zuster Visser Fonds en het Deltaport Donatiefonds gaven een subsidie en zo komt haar naam weer op het grafmonument."
De directeur van basisschool De Zeewinde, Dennis de Kruif, zal het gerestaureerde graf onthullen, bijgestaan door de wethouders Wilbert Borgonjen (onderwijs) en Jorriena de Jongh-de Champs (cultuur).

Meer informatie: www.begraafplaatsmariarust.nl, telefoon 06 2417 3646.

De nieuwe tekstplaat komt op het staande grafmonument te hangen.

Historische vlaggen in Rockanje bij het 800-jarig bestaan

Korrie Korevaart

De gemeentevlag van Rockanje is voor de viering van het 800-jarig bestaan door het comité 800 jaar nieuw leven in geblazen. Andere gemeenten hadden al langer een eigen vlag, maar Rockanje kreeg die pas in 1963: de bekende zwart-wit-geel-groene vlag. De vlag deed dienst tot 1980, het jaar van de fusie met Oostvoorne en Tinte.

Oudere Rockanjenaars ervaren deze vlag nog steeds als modern en weinig historisch. Want zij herinneren zich uit hun jeugd een andere vlag: eentje met het wapen van Rockanje, die aan het gemeentehuis wapperde bij het veertigjarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina in 1938 en bij de Bevrijding in 1945.

Jubileumvlag

Ook Rockanjenaar Bouwe Klok moest steeds denken aan de vlag waar ook zijn ouders het later nog over hadden. Hij vatte – na veel positieve reacties op de Facebookgroep Rockanje in Vroeger Tijden – het plan op om voor 29 juni de jubileumvlag uit 1938 opnieuw te laten maken. Maar hoe had die vlag er precies uitgezien? Gelukkig doken er foto's op uit 1945 waarmee het Wim Knöps lukte een tekening te maken met exact hetzelfde wapen als in 1938 op de vlag te zien was.

Klok kwam intussen steeds meer te weten. De secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde, Marcel van Westerhoven, wist te vertellen hoe de vork in de steel zit. Het gaat hier om een zogenaamde defileervlag, inderdaad uit 1938. Defileervlaggen zijn speciaal ontworpen voor de jeugdhulde, het defilé, op 6 september 1938 op de Dam in Amsterdam ter ere van het veertigjarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina. Elke gemeente stuurde een delegatie van de plaatselijke jeugd, die een defileervlag van de gemeente bij zich had. Je moet je dus voorstellen dat 's avonds de Dam vol stond met tieners uit bijna alle gemeenten van Nederland, die zo'n 1.000 vlaggen bij zich droegen. Dat zal een indrukwekkend gezicht geweest zijn.

Vast stramien

Van Westerhoven: "Er waren 's ochtends eerst plaatselijke ceremonies bij het raadhuis. Daar overhandigde de burgemeester de vlag aan de leider van de delegatie. Na afloop van het defilé op de Dam werd aan elke vlag een speciaal oranje wimpeltje bevestigd om bij terugkomst in de gemeente te kunnen bewijzen dat men had deelgenomen." In de Nieuwe Brielsche Courant van 30 augustus 1938 staat een advertentie van de Oranjevereniging Rockanje, over de nationale jeugdhulde met de defileervlag.

Marcel van Westerhoven vertelde ook meer over het ontwerp van deze vlag. In 1938 hadden maar weinig gemeenten een eigen vlag: "Er moest toen snel een vlag komen. Die werd

ORANJEVEREENIGING ROCKANJE.

PROGRAMMA herdenking Regeerings-jubileum Hare Majesteit de Koningin.

5 Sept. 's avonds 7 uur plechtige herdenking in de Ned. Herv. Kerk door alle gezindten.
9 uur vreugdevuur bij strandpaal 13.

6 Sept. 8.30 verzamelen op het feestterrein (achter de woning van ROELOFFS)
8.45 Bloemencorso schoolkinderen, fietsen, wagentjes e.a.
9.— Optocht naar gemeentehuis. Aanbieding vlag aan den Burgemeester. Uitreiking van die vlag aan afgevaardigden naar Amsterdam voor de jeugdhulde met toespraak van den Burgemeester.
Vervolg optocht. Daarna kinderspelen.
2 uur Wedstrijden: ringrijden met fietsen, paarden, en wagens en paarden (gemaskerd). Mastklimmen en sprietloopen. Aanmelden bij D. de Kievit, L. Lageweg of B. Rehorst vóór 4 Sept. Geen inleggeld.
8 uur Concert in de muziektent.
9 uur Prachtig vuurwerk op het terrein.

TOEGANG steeds vrij.

Geeft het dorp een feestelijk aanzien. Steekt zonder uitzondering de vlag uit.

A. P. VAN HOEY SMITH, Voorz.
W. DE WAAL, Secretaris.

Bericht van de Oranjevereniging Rockanje, NBC d.d. 30 augustus 1938.

gemaakt door de firma Vlisco in Helmond, volgens een vast stramien: de provinciekleuren, meestal in horizontale banen, met in de bovenhoek het wapen van de gemeente. De doeken waren 1,4 bij 1,4 meter, en aan drie zijden voorzien van franje in de provinciekleuren. Voor Rockanje leverde dat dus een defileervlag op in twee banen, rood en geel, met de twee schuin gekruiste witte bloemen uit het oude wapen van Rockanje op een zwart vierkant."

Banier

De vlag werd vermoedelijk nog tussen 1945 en 1963 gebruikt, maar helaas bleef het een gelegenheidsvlag, en werd het nooit de officiële gemeentevlag. Dit type vlag is eigenlijk ook meer een banier; te kwetsbaar voor dagelijks gebruik en in de wind wappert hij niet echt lekker.

Streekarchivaris Bob Benschop heeft met de informatie van Van Westerhoven nog een foto van een vergelijkbaar exemplaar van de defileervlag van Oudenhoorn uit 1938 achterhaald. Zo kon Bouwe Klok bij de Dokkumer Vlaggencentrale een historisch verantwoorde, nieuwe versie van de Rockanjese defileervlag bestellen...

Zolang de voorraad strekt, is de vlag uit 1938 voor 20 euro per exemplaar bij Bouwe Klok verkrijgbaar.

telefoon: 06 12197449
e-mail: boudewijnklok@gmail.com)

Het Voornse dialect (2)

Ing. W. Vastenhoud

Een gemeenschappelijke Nederlandse taal

Een gemeenschappelijk taal in de Nederlanden bestaat nog niet zo lang. Sinds het eind van de 16de eeuw ontstond er een eenheidstaal, gevormd uit de tot dan gebruikelijke gewestelijke talen en dialecten. Van grote invloed op het ontstaan van deze gemeenschappelijke taal is de uitgave van de geautoriseerde Statenbijbel in 1637. De bijbelvertalers hebben vaak keuzes moeten maken uit de woordenschat van de streektalen en de dialecten of hebben vaak nieuwe woorden en uitdrukkingen moeten bedenken. Met name de dialecten uit het noorden (Holland) en het zuiden (Brabant en Vlaanderen) waren van grote invloed op de definitieve vertaling. En dat resultaat heeft na invoering een enorme invloed gehad op het uiteindelijk Standaard Nederlands.

Invloeden op het dialect

Een (streek)taal is vaak beïnvloed door andere talen. Voorne, Putten en (Oost-)Flakkee behoren tot het Zeeuwse taalgebied met als bakermat het Vlaams, dat de inpolderaars spraken, maar zijn ook beïnvloed door het Hollands en op Oost-Flakkee bovendien ook door het Brabants. Daarnaast zijn in het hele eilandengebied invloeden van het Frans aan te wijzen, terwijl aan de kust ook invloeden van de Engelse taal zijn te onderkennen.
Juist door de van oorsprong geïsoleerde ligging heeft de streektaal zich op de eilanden in verschillende richtingen ontwikkeld. Van één taal op alle eilanden is dus geen sprake en daarom krijgt het ook geen landelijke erkenning zoals het Fries en het Twents. En daarom wordt ook gesproken van Zeeuwse dialecten. Niettemin, zuid-west Nederland heeft wel degelijk een eigen identiteit.

Het dialect op Voorne

Het dialect op Voorne staat al jaren onder druk van diverse factoren, niet het minst door de bevolkingsgroei van buiten het eiland. In een vorig artikel heb ik al aangegeven dat het

voor onderzoek, vijf voor twaalf is. Een insider die hierop reageerde, sprak zelfs al van enkele seconden voor twaalf. Met andere woorden, wil men nog iets van het oude dialect onderzoeken en vastleggen, dan is haast geboden. Uit een onderzoek zal duidelijk blijken dat het dialect van Zeeuwse oorsprong is. De Zeeuwse Vereeniging voor Dialectonderzoek heeft die oorsprong niet ontkend, maar niet betrokken bij het onderzoek omdat op Voorne het dialect al te veel was vervaagd; en dat was al in de jaren 60! Voorbeelden van Zeeuwse verwantschap zijn zeker voorhanden. In de hier na volgende selectie van Voornse dialectwoorden zal ik er een aantal aanreiken. De verwantschap van het woord of de uitdrukking is in het Zeeuwse woordenboek terug te vinden, behalve als er een vraagteken bij staat.

Alhoewel er op het eiland duidelijke verschillen aan te geven zijn, is onderzoek op het hele eiland noodzakelijk om voldoende draagvlak te krijgen voor een onderzoekscommissie. Dat is ook op de zuidelijker eilanden gebeurd. Onderzoek op dorpsniveau is ondoenlijk; per dorp zijn er al onderlinge

afwijkingen en dan wordt het te kleinschalig. Maar, de onderlinge verwantschap als streektaal blijft daarin zeker herkenbaar.

In dit artikel treft u een lijst aan van woorden en uitdrukkingen die ik in mijn jeugd heb geleerd, gebruikt, onthouden en opgeschreven. Tot mijn tiende jaar heb ik op Svore gewoond en vervolgens tot mijn twintigste op Nieuwenhoorn. Zodoende is de woordenlijst een mix geworden.

Om na te gaan of een woord of uitdrukking van Zeeuwse herkomst is, heb ik onder andere gebruik gemaakt van de navolgende bronnen:

1. Woordenboek der Zeeuwse dialecten, Zeeuwse Vereeniging voor Dialectonderzoek (ZVD); red dr Ha C. M. Ghijsen elfde druk 2002, Van Velzen b.v. Krabbendijke
2. Idem supplement, 2003
3. Dialect op Tholen en St.- Philipsland, (ZVD) 1986
4. Strao in aore Ver'aelen in Schouws dialect, boekhandel de Vries Zierikzee
5. Dialect op Goeree-Overflakkee, (ZVD) 1988
6. Verhalen in Flakkees/Goerees dialect in het Eilanden Nieuws (meerdere jaargangen)

Schrijfwijze en uitspraak

Dialect is een spreek- en geen schrijftaal. Dat maakt het soms moeilijk om bepaalde klanken in bestaande letters of tekens weer te geven. Met een beknopte beschrijving van de spelling wordt getracht de uitspraak enigszins te kunnen duiden. Soms moet het bij benadering omschreven worden, want een volkomen systeem bestaat niet.

Hierna volgen enkele van de meest voorkomende klanken. Zo nodig vindt een vergelijk plaats met het SN (Standaard Nederlands). Met opzet gebruik ik niet de van ouds gehanteerde aanduiding ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands). Misschien niet zo bedoeld, maar het zou uitgelegd kunnen worden dat een dialect of streektaal dus niet beschaafd is.

ae (ae:)	paerd; uitspr. als de ai in honorair.
ao (ao:)	vaoder, baom;
à	als in pad, mak;
é	als in leef
è	als in hek, pet, soms neigend naar aa, maar ook wel als in (Fr) elle
êê	twee betekenissen: 1. klank ligt tussen ee vòòr r (heer) en i: fêêst, hêêl 2. ook bleik (grasveld waar de was op gedroogd werd) en vleis (vlees)
î	iets langer dan de i (komt soms ook overeen met êê)
i/ie	De ij in SN wordt op Voorne veelal een korte i (dijk = dik), soms nijgend naar ie (vermoedelijk is de Voornse 'i' een vervaagde Zeeuwse 'ie')
ò	als het SN hok; ik mô (ik moet)
oa	uitspraak als het Engelse all, draw.
oe	extra lang, als in (D) Bruder; boene (boenen), ook wel de o en de e iets gerekt
ôô	brôôd (brood)
ù	kort als put; kù je komme (kun je komen?). Lijkt ook soms op eu klank in deur
ù/uu/ùù	De ui in SN wordt op Voorne veelal een ù: ruiten = rùtten, soms neigend naar uu. (vermoedelijk is de Voornse 'ù' een vervaagde Zeeuwse 'uu'). Een eu als in deur, kan worden geduid als ùù.
'	een apostrofteken vaak bij onduidelijke uitspraak van een klinker
¿	onduidelijke, verzwakkende klank (vakterm: svarabhakti). Voorbeeld: bij uitspraak de klank tussen de l en de k in bijvoorbeeld melk. Wordt aangeduid met een omgekeerde 'e', maar die is in dit programma niet beschikbaar.

Zelfstandige naamwoorden

Aardappelen	aerpels (âârpels). de â als langgerekte o in de uitroep oh….
Bloem	blom
Caros	kros (open wagen op vier wielen, soms met - witte - huif)
Dom persoon	goornat (afgeleid van het zeeuwse gornaet, garnaal)
Dorp	durp
Embouchure voor koperblazers	ammezuur
Grasveld voor drogen van de was	bleik (vooral de lakens werden dan buiten het huis te drogen gelegd)
Heleboel	klus, klis
Hooizolder	d'n tas
Huis	hus, soms ook nijgend naar huus
Kroten (ook rode bietjes genoemd)	krôôte
Kruk	krik
Lammeling	goornat (van gornaet – garnaal)
Mand	ben
Molen	meule (als beuk), mûûle (als langgerekte ù)
Nijdas, kwaadaardig iemand	nêêtenik (in Zeeuws nêêtekop)
Paardje	paeretje ook: paoretje
Poosje	hortje (in het Zeeuws ook stootje, duwtje)
Put, stuk, rug	pit, stik, rikt
sukkel, dom, dronken	krotekoker; hi's in de kroote (stoker van de meekrap; simpel beroep)
Tarwe	tèrve
Ventje, kereltje	veintje
Vlees	vleis
Vogel	veugel (beuk), vûûgel als langgerekte ù)
Walnoot	okkernoot
Zeef op melkbus	teems (paardenharen filter)
Zijschot landbouwwagen (opstaand)	ladder

Werkwoorden

Binnenhalen van de oogst	menne(n) (met paard en wagen)
Brengen, gebracht	bringen, gebrocht
Denken, gedacht	dinken, gedocht
Doen (als hulpwerkwoord); deden	doe me de mell¿k is lange; we doen schrîvve; deeje
Een kop koffie drinken	een bakkie doen
Galopperen	globberen
Gang; de gang er in hebben	de baon beet
Halen	lange(n),(invloed van de statenvertaling)
Hebben	dat hewwe gedaon
Houden, hield, gehouden	houwe, hieuw, gehouwe
Komen, gekomen, komende	komme, gekomme, kommende
Kopen	kaope
Kunnen	hullie kunne/kenne; enkele keer gehoord: kanne
Lopen, lopende, gelopen/hard lopen	laope, laopes (ook lôpes), gelaope/stekkeren
Merken, gemerkt	merreke, gemorreke
moeten (zij moe(s)ten; gemoeten…)	hullie motte, moste, gemotte
Mogen (wij…)	m'n magge
Raken, geraakt	raken, gerocht
Rennen	krossen
Ruim leven, het ervan nemen	hi is burgemêêster
Ruïneren	verrinnewere
Schrikken (je een ongeluk schrikken)	ik schrok me de beres
Slaan, geslagen	slaon, gesloge
Snel aan komen lopen	anpôôte
Staan, stond	staon, sting

Trek hebben	'k borst van d'n honger
Uitgeput	tênden an (aan het eind van je latijn zijn)
Waaien	waoîe
Waaien	waoie

Overige woorden en uitdrukkingen

Bijna	bekant
Binnenhalen oogst met paard en wagen	menne
Daarginds	daorgunter, ook: daorginder. (Zeeuwse oorsprong niet aangetoond)
Dat is zijn…	da's hum z'n
De derde	derdes
'De' bij veel mannelijke zelfstandig naamw.	wordt dan d'n
Dikwijls	dikkels
Druk over iets redeneren	klassineren
Dubbele ontkenning	nêên ik, dat wordt: (bel) nînnik
Elkaar	mekaor
Gemet (oppervlaktemaat)	mèt (verschil per regio; op Voorne bijna een halve bunder, elders ook iets minder). Tiengemeten.
Goed	bèl, bèl; oeke welle
Hectare land	bunder
Het is van mij/jouw /hem/hun	't is van mîn/jô/hum/heur/z'n/hullie
Ik heb de hele avond	'k heb d'n hêêle aovend
Intussen	ampersant, anpesant, (fr: en-passant)
Is er iemand geweest	is t'r êên geweest
Krachtig en snel, met grote haast	fietelefors, fiebelefors, vuselevos
Kruk	krik
Langs je neus weg	kwanshu(u)s
Lelijke, brutale aap	lêêlukke, astrante / onstrante aop
Mand	ben (z: benne)

Met	mìt
Naaimachine	naoimesjien
Netter	netjesder
Niets	niks
Oeke	bevestiging, zoals in het zeeuws ‘é, hé
Onmatig	ongans
Put	pit
Rug	rik
Snel	rap
Snel werken: de gang erin hebben	de baan beet (Zeeuwse oorsprong niet aangetoond)
Stuk	stik
Tachtig, negentig	tachentig, tnegentig
Uitgeput: aan het eind van je latijn zijn	tènden an
Verbazing, verrassing, nadruk	bèl, bèl ook bèjaot, bèljae; bèlnêênt, bèlninnik
Verkeerde kant opgaan	breeveertien (zandbank voor de Hollandse kust) (Zeeuwse oorsprong niet aangetoond)
Vers	vors
Vioolspelen	fiedele
Vlees	vleis
Walnoot	okkernoot
Wanneer	hoeneer
We schrijven een brief	me schrîvve ’n brief
Zeef (van paardenhaar) op de melkbus	têêms
Zich	z’n / d’r eige
Zijn vader; haar moeder	die z’n vaoder; die d’r moeder
Zulke, ginds	zukke, gunder/gunter

De redding van de laatste graftrommel op de begraafplaats in Oostvoorne (2)

Korrie Korevaart

In maart 2018 las u in nummer 1 van Struinen over de erbarmelijke toestand van de laatste graftrommel op de begraafplaats in Oostvoorne. Vermoedelijk dateert de trommel uit 1934, toen hoofdonderwijzer Hendrik Tammeling overleed, 47 jaar oud. We vermoeden dat de graftrommel een eerbetoon aan hem was van de leerlingen van zijn school. Ruim tachtig jaar later was er niet veel meer van over: het glas was weg, de trommel verveloos en verroest, terwijl er bloemen en bladeren uit het binnenwerk ontbraken.

Onthulling

In 2018 kon de graftrommel van meester Tammeling gerestaureerd worden door Pieke van Doorn, van de Nederlandse Stichting tot Behoud van de Graftrommel in Veenhuizen.

Mensen gaven geld voor de restauratie op de kerstfair van De Duinhuisjes, op 10 december 2017, en later zorgde de Historische Vereniging Westelijk Voorne voor de ontbrekende euro's. Zo mocht de burgemeester van Westvoorne, Peter de Jong, op 21 februari jl. de gerestaureerde graftrommel in Stuifakkers onthullen. Vanaf 15 mei is de trommel te bewonderen in de Oudheidkamer, want de trommel hoort natuurlijk in Oostvoorne. Omdat er geen geregistreerde rechthebbenden bij het graf van Tammeling horen, is de gemeente Westvoorne nu eigenaar van graf en graftrommel.

Foto van Tammeling

In maart 2018 vroegen we of de lezers van Struinen misschien oude foto's hadden van de graftrommel. Er kwam geen reactie, maar een paar weken vóór de onthulling dook er wel een prachtige foto van meester Tammeling op, die we hierbij graag laten zien. De foto is in bezit van Kees Hoogenboom. Het is een foto van de originele foto in een onbekend familiealbum. Hij had interesse in de foto, omdat er familieleden van hem op staan. Dus maken we meteen van de gelegenheid gebruik om te vragen wie u op de foto herkent? Hans van Santen vulde al iets aan - waarvoor dank - maar meer informatie is nog steeds zeer welkom (telelefoon 06 2417 3646).

Franse cursus

De foto is vermoedelijk uit 1920-1921; in 1921 werden er vijf van de leerlingen van meester Tammeling toegelaten op de HBS in Den Briel. Op het bord, dat de twee meisjes vasthouden, staat: 'Fransche Cursus Examen'.

U ziet van links naar rechts staande achter meester Tammeling (1886-1934, midden op de foto): twee onbekende jongens, Henri van der Houwen (1908-1980), Pieter Gorzeman (1908-1989), onbekende jongeman (een collega van Tammeling?), Arie Willem Moerman (1908-?, zoon van Jan Moerman en Catharina Aletta Touw), Walrave (Warre) Blaas (1907-1984) en Cornelis Johannes Kipp (1908-?, zoon van Cornelis Johannes Kipp en Jacomijntje Schipper). Zittend van links naar rechts: Maartje Adriaantje (Ma) Boogert (geboren in Rockanje, 1908-?) of haar zus Annetje Lena Boogert (geboren in Rockanje, 1910-?), dan een onbekend meisje naast meester Tammeling, en dan weer Maartje Boogert of haar zus Annetje Lena, met uiterst rechts: Reina Kruijne (geboren in Brielle, 1908-?, dochter van Sebastiaan Hugo Kruijne en Willemijntje Elshout, later verpleegster).

Struinen van polder tot strang
Verenigingsblad van de
Historische Vereniging Westelijk Voorne

34ste jaargang nummer 2, september 2020

Adreswijzigingen, aanmelden voor of beëindiging van lidmaatschap
Leo Winkelhorst
Zandweg 2/A, 3233 ET Oostvoorne
Telefoon: 0181-483809
E-mail: penningmeesterhvwv@hotmail.com

Voor vragen over de bezorging kunt u terecht bij
Nel Blok
Schelpenweg 4, 3233 EP Oostvoorne
Telefoon: 0181-483828

Contributie
€ 15,00 minimaal per jaar

Rabobank
NL94 RABO 03502.60.222

Redactie
Adfres: Anna Hoevestraat 392, 3232 VL Brielle
Telefoon: 06-18400058
Frits van Driel (eindredactie)
hfvandriel@kpnmail.nl

Overige redactieleden
Bart Schoonaert
Janneke Boutkam

Volgende nummer
Kopij voor het volgende nummer inleveren voor begin november 2020.
Foto's en andere illustraties graag als jpg-bestand in een bijlage aanleveren.

Historische Vereniging Westelijk Voorne

Bestuur

Hans van Lith - voorzitter 0181-485363
h.e.vanlith@upcmail.nl

Hans Barendregt - secretaris 06-53243380
secretariaat.hvwv@live.nl
Postbus 400, 3233 ZJ Oostvoorne

Leo Winkelhorst - penningmeester 0181-483809
penningmeesterhvwv@hotmail.com

Henk van der Houwen - coördinator 0181-786623
beheer en bedrijfsvoering
houwencarel@hotmail.nl

Wim van Montfoort - coördinator 0181-403359
WG collectie beheer en onderzoek
w.montfoort1@upcmail.nl

Bart Schoonaert - coördinator 06-46352569
WG communicatie, presentatie en educatie
bschoonaert@gmail.com

Alle rechten waaronder alle intellectuele eigendomsrechten op de inhoudelijke informatie en het beeldmateriaal blijven te allen tijde voorbehouden aan de Historische Vereniging Westelijk Voorne dan wel haar licentiegevers. Gebruik hiervan is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Historische Vereniging Westelijk Voorne dan wel haar licentiegevers. Deze kunt u aanvragen door het sturen van een e-mail aan secretariaat.hvwv@live.nl.

Openluchtmuseum De Duinhuisjes
Duinstraat 18 - 3235 NK Rockanje - 0181-301110
website: www.hvwv.nl
e-mail: secretariaat.hvwv@live.nl

www.tuinderij-vers.nl

Groenteverwerkingsbedrijf gespecialiseerd in het snijden, mengen en verpakken van rauwkosten , maaltijdsalades, grill- en kookgroenten

SINDS 1841
DE BRUIJNE
175 JAAR

Nieuwbouw
Verbouw
Onderhoud

Al 175 jaar bouwend aan de toekomst!

DE BRUIJNE
Aannemersbedrijf
De Bruijne
Hellevoetsluis B.V.

www.debruijnebv.nl
Tel:0181-312533

Stap binnen bij BP

bp

BP Raffinaderij Rotterdam is één van de grootste olieraffinaderijen van Europa en is gevestigd in het Rotterdamse havengebied met locaties in Europoort en Pernis.

Bij BP Raffinaderij Rotterdam werken ongeveer 700 medewerkers.
Veiligheid, milieubewustzijn, collegialiteit en samenwerken staan bij BP Raffinaderij Rotterdam op de eerste plaats.
Kenmerkend voor onze cultuur zijn professionaliteit, informele omgangsvormen en open communicatie, zowel intern als extern.

BP Raffinaderij Rotterdam b.v.
d' Arcyweg 76 | Havennummer 6425 | 3198 NA Rotterdam-Europoort | Tel. (0181) 259 000 | **www.bp.nl**

EuroParcs
Resort Poort van Zeeland

Adventuredome
voor kleine en hele grote avonturen

Het leukste in- en outdoor speelparadijs in Hellevoetsluis

WWW.ADVENTUREDOME.NL

BEZOEK ONS OP PARKWEG 2, HELLEVOETSLUIS